

Fransa müstəmləkəçilik siyasətini davam etdirir

Dünya XXI yüzilindədir. Lakin Fransa dörd əsr əvvəl olduğu kimi, bu gün də neokolonial siyasətini davam etdirir. Yüz illər əvvəldən devizi "Azadlıq, bərabərlik, qardaşlıq" olan, indi də başqa dövlətlərə "demokratiya dərsi" keçməyə çalışan rəsmi Parisin sözü ilə əməlləri bir-birinə tamamilə ziddir.

Emmanuel Makron hökuməti Fransanın müstəmləkəçilik siyasətini böyük səylə davam etdirir. Nəticədə Fransanın işğalından qurtula bilməyən ölkələrdə əhalinin vəziyyəti getdikcə daha da ağırlaşır. Rəsmi Parisin ədalətsizliyindən, qanunsuz qərarlarından cana doymuş, dövlət müstəqilliklərini itirmiş xalqlar dünyaya səslənirlər. Onların istəyi öz ölkələrində təhlükəsiz şəraitdə, azad və dinc yaşamaq, milli-mənəvi sərvətlərinə sahib çıxmaqdır. Ölkəsi zəngin təbii ehtiyatlara malik olduğu halda, maddi vəziyyətlərinin getdikcə daha da ağırlaşması, yoxsulluq həddinin pik həddə çatması bu insanların səbrini tükəndirir, qəsbkarlara qarşı etirazlarını alovlandırır.

Fransanın hələ də müstəmləkə altında saxladığı dənizasırazılarında - Yeni Kaledoniya, Fransız Polineziyası, Fransız Qvianası, Martinik, Qvadelupa, Vallis və Futuna, Korsika, Qəmər Adaları İttifaqı və Haiti kimi ölkələrin yerli əhalisi də yüz illərdir davam etdirilən ədalətsizliyə son qoyulmasını, hüquqlarının bərpa edilməsini istəyirlər. Müstəmləkəçilərin sərt tədbirləri ilə qarşılaşsalar da, maneələrlə üzləşsələr də geri çəkilmir, öz etiraz səslərini ucaldırlar. Son vaxtlar Martinik adasından gələn çağırışlarda da fəryad, ədalət tələbi, haqqa səsləyiş var.

Fransanın müstəmləkəsində solan "Çiçəklənən ada"

Martinik Karib dənizi hövzəsində Kiçik Antil arxipelaqına daxil olan adadır. Hazırda Fransaya məxsusdur və onun Dənizasırazı departamentinə daxildir. Ada Fransanın ərazisi kimi Avropa Birliyinə inteqrasiya olunub.

Tropik iqlimə malik olan bu adanı qədim sakinləri "Çiçəklənən ada" - Madinina adlandırırdılar. Martinikin əhalisinin 90 faizini afrikalılar və afrika-hindu təşkil edir. Təxminən 5 faizi Avropa mənşəlilər, qalan 5 faizi isə hindlilər və çinlilərdir. Martinikdə dünyaya gələn sakinləri Kreol adlandırırlar. Yerli dil kreol dili sayılır. Rəsmi dil fransız dilidir.

Halbuki adada ilk məskunlaşma eramızdan əvvəl 4000-ci ilə aid olsa da, Martinikin birinci avropalı sakinini onu ilk dəfə 1502-ci il iyunun 15-də, dördüncü səyahəti zamanı kəşf edən Xristofor Kolumb olub. Adanı Fransa 1635-ci ildən mənimşəyib. 1648-ci ildə öz müstəmləkəsi elan edib. İndiki inzibati mərkəzi sayılan Fort de Fransın əsası qoyulub. Geniş şəkər qamışı plantasiyaları salınmağa başlanılıb. 1660-cı ildə buna qarşı çıxmağa çalışan yerli sakinlərə fransızlar tərəfindən divan tutulub. Plantasiyalarda qul kimi işlətmək üçün adaya Afrikadan zəncilər gətirilib.

"Çiçəklənən ada"nın başından qara buludlar çəkməyib. Ayrı-ayrı illərdə hücumlara məruz qalıb. Adada qiyaclar baş verib.

Fransa dövləti paytaxtı Parisdən 6850 kilometr uzaqlıqda yerləşən Martinikdən yüz illər boyu gözünü çəkməyib. 1946-cı ildən Martinik Fransa Dənizasırazı Departamentinə daxil edilərək ərazinin siyasi inzibati strukturuna qatılıb. 1958-ci ildən başlanan muxtariyyət hərəkatı, 1983-cü ildə region məclisinin mərkəzdənqəçmə meyilləri, 2003-cü ildə adanın ikiqat status - region və departament statuslarını əldə etməsi ilə nəticələnib.

Martinikdə ərzaq qiymətləri Fransa ilə müqayisədə təxminən 40 faiz yüksəkdir

Son illər öz daxilində tüğyan edən narazılıqların belə qarşısını ala bilməyən, sosial-iqtisadi problemlərini həll etməyə gücü yetməyən Fransanın özündə də Emmanuel Makronun səriştəsizliyindən, yarıtmaz siyasətindən narazıdırlar. Fransanın işğal etdiyi ölkələrdə vəziyyət isə olduqca acınacaqlıdır. Rəsmi Parisin müstəmləkəçilik siyasəti nəticəsində gündən-günə yoxsullaşan həmin ölkələrdə etirazlar səngimir.

Fransanın müstəmləkə altında saxladığı Yeni Kaledoniya, Qvadelupa və Mayotdan sonra, sentyabrın əvvəlindən də Martinikdə bahalığa qarşı etiraz nümayişləri keçirilməyə başlandı. Onsuz da həyatı, dolanışığı dözülməz həddə çatmış martiniklilərin ərzaq və gündəlik tələbat mallarının qiymətini davamlı artımı bu addımları atmağa vadar etdi. İştirakçıların hökumətdən tələbi son dərəcə ağır vəziyyətdən çıxış yolları tapmaqdır. Həmkarlar ittifaqları və yerli assosiasiyalar etirazçılara dəstək nümayiş etdirdilər.

Qeyd edək ki, Martinikdə ərzaq qiymətləri Fransa ilə müqayisədə təxminən 40 faiz yüksəkdir. Bu da əhalisinin 27 faizə yaxını yoxsulluq şəraitində yaşayan martiniklilər üçün olduqca ağır problemdir. İqtisadi bərabərsizlik, təcrid nəticəsində isə vəziyyət gündən-günə kəskinləşir.

Nümayişçilərin tələbi qiymətlərin əhəmiyyətli dərəcədə aşağı salınması martiniklilər üçün daha yaxşı iqtisadi ədalətdir. Afro-Karib xalqlarının və resurslarının Müdafiəsi Birliyi (RPPRAC) rəhbərlik etdiyi etirazçılar Martinikdə qiymətlə-

rin Fransa ilə uyğunlaşdırılmasını tələb edərək, ada sakinlərinin Fransa vətəndaşları olsalar da, qeyri-mütənasib yaşayış xərclərinə məruz qaldıklarını bəyan etdilər. Nümayişçilər Fransanın zorakılığına və özbaşınalığına etirazlarını səsləndirdilər. Martinik xalqının toplaşmaq və ifadə azadlığının Fransa tərəfindən məhdudlaşdırılmasından narazılıqlarını dilə gətirdilər.

Polislə toqquşmalardan sonra prefekt Fort-de-Frans və Lamentin kimi böyük şəhərlərdə vəziyyəti nəzarət altına almaq üçün komendant saati tətbiq olundu. Etirazçılar həbs edildilər. Afro-Karib xalqlarının və resurslarının Müdafiəsi Birliyinin müzakirələrdə daha çox şəffaflıq tələbinin yerinə yetirilməməsi səbəbindən adada gərginlik yüksək həddə çatdı.

Dənizasırazı ərazilərdə müstəmləkəçi siyasət yürüdən Fransa saxta ittihadlarla həbslərə belə əl atdı. Martinikdə yaşayış xərclərinin artmasına qarşı etirazlara rəhbərlik edən Afro-Karib xalqlarının və resurslarının Müdafiəsi Birliyinin (RPPRAC) lideri Rodriqe Petito görüş tələb etdiyi üçün həbs olundu. Belə ki, Rodriqe Petito Martinikdə səfərdə olan Fransanın dənizasırazı işlər üzrə naziri Fransua-Noel Buffe ilə görüşmək istədiyi zaman polis rəisi ilə mübahisə etdiyi üçün həbsə atıldı. Onun həbsindən sonra iğtişaclıqlar baş verdi. Rodriqe Petito yalnız etirazlardan sonra ev dustaqlığına buraxıldı. Onun mühakimə edilməsi gözlənilir.

Fransanın müstəmləkə altında saxladığı ayrı-ayrı ölkələrdə baş verən nümayişlər, iğtişaclıqlar göstərir ki, rəsmi Parisin müstəmləkəçilik siyasətinin başa çatmasına çox qalmayıb.

*Zöhrə FƏRƏCOVA,
"Azərbaycan"*

 azerbaijan-news.az